

UN COLLIGAT INSOLIT DIN ZONA SIBIULUI (MISCELANEUL RELIGIOS DE LA 1845 AL LUI NICOLAE LAZĂR PÂRVUL DIN RĂȘINARI & ISTORIA LUI ALEXANDRU, SIBIU, 1842) ȘI OPȚIUNILE DE LECTURĂ CUCERNICĂ PRIVATĂ ALE TIMPULUI

Ioan Oros

Prin complexitatea lui, coligatul despre care va fi vorba în cele de mai jos, pe lângă o valoare bibliofilă deosebită, prezintă un vădit potențial - de structură și concepție - care incită pe cercetător la a face considerații ce vizează spectrul de lectură cucernică privată din perioada Vormärz, perioadă care, precum bine știm, reprezintă începutul epocii noastre moderne.

În această perioadă istorică, premergătoare revoluției de la 1848, au loc importante mutații la nivelul structurilor mentale și al modelelor culturale; tiparul, cultura scrisă în general, se răspândește uluitor, producând modificări în planul imaginarului colectiv și nu numai. Astfel, cultura și lectura primesc noi dimensiuni, păstrând totuși încă multe caracteristici din sfera oralității. „Literatura populară” coexistă cu, și, la fel, inspiră, noua literatură cultă română, aflată la începuturile ei.¹

În aceste condiții a fost conceput și realizat un coligat², singular în felul lui, constituit din manuscrise co-legate în jurul unei ediții din *Istoria lui Alexandru* (Sibiu, 1842)³ - deci gen „cărți populare”; manuscrisele sunt culegeri de rugăciuni *catolice/apusene*, traduse din nemțește de către Nicolae Lazăr Pârvul⁴, la 1845, pe timpul când era profesor la Rășinari.

¹ Întrucât articolul de față se vrea doar o schiță la o viitoare prefață consacrată volumului ce se va tipări cu miscelaneul manuscris, am renunțat aici la o parte din masiva bibliografie circumscrisă subiectului, considerând lucrurile în genere știute. Totuși, pentru o minimă fundamentare a susținerilor noastre privind caracteristicile social-politice și cultural-spirituale ale perioadei, trimitem la: AL. DUȚU, *Călători, imagini, constante*, București, 1985, p. 226-246; Idem, *Modele, imagini, priveriști*, Cluj, 1979, p. 30-68; K. HITCHINS, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania. 1700- 1868*, Cluj, 1987, p. 99-130; Idem, *Românii 1774-1866*, București, 1998, p. 265-284 ; I. LUPAȘ, *Istoria bisericească a românilor*, Cluj-Napoca., 1995, p. 157 ș. u.; G. EM. MARICA ș.a., *Ideologia generației române de la 1848 din Transilvania*, București., 1968, p. 103-116.

² Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, inventar bibliotecă nr. 13775 (dim. 18,2x11 cm). Coligatul a fost achiziționat la sfârșitul anului 1998 de la un colecționar particular din Cluj-Napoca. Deși, în stadiul actual al cercetării, nu avem indicii scrise cum că această carte ar proveni cu certitudine din biblioteca copistului - n-avem de altfel nici probe comparative (grafologice) pentru scrisul olograf - atribuirea o facem doar pe baza propriei însemnări de la sfârșitul manuscrisului (v. foto 1).

³ Tipăritura este descrisă în: *Bibliografia Românească Modernă 1831-1918*, vol. I (A-C), București, 1984, p. 72, col. I.

⁴ Copistul și traducătorul Nicolae Lazăr Pârvul s-a născut la Sebeș (1813), face liceul romano-catolic din Alba Iulia (în acest sens, credem că și școala primară săsească din localitatea natală), urmează apoi cursurile seminarului teologic din Sibiu, unde va ajunge profesor, activează ca preot în Deva și Hațeg, revine , în fine, ca paroh în Sebeș, aici aflându-se până la moartea sa (1888). V. datele la: E. ROȘCA, *Monografia Institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei gr. or. române din Transilvania*, Sibiu, 1911, p. 93; *Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu. 1786-1986*, Sibiu, 1987, p.47.

Legătura⁵ este una din piele, ornamentată (coperta I - în mijloc, un medalion reprezentând figura unui domnitor, rugându-se; nu l-am identificat; cop.II - în mijloc, medalion cu „Maica Domnului cu pruncul”) este de factură *ortodoxă*!⁶ Deși înclinăm spre prima variantă, încă nu ne putem pronunța precis dacă legătura a fost comandată/concepută pentru acest miscelaneu sau a fost însușită de la o altă tipăritură. De asemenea, nu există indicii cum că acest colliat ar fi fost conceput de către altcineva, ulterior realizării manuscrisului sau morții lui Nicolae Lazăr.

Cu inconvenientul de a repeta aici titlurile extrem de lungi ale culegerilor de rugăciuni, să vedem, în continuare, care este structura manuscrisului.⁷

Prima parte a manuscrisului (pp. /1/-/2/, 1-40) cuprinde: *Modrul cuvios de a asculta dumnezeiasca litur<ghie>, folositoriu în privința amarălor patimi și morții Domnului și Mântuitoriului nostru Isus Hristos împreună cu adăogate Rugăciunile Dimineții și ale Serii*. Aici, pe firul „amarălor patimi” sunt de remarcat cele trei planuri paralele din această rugăciune catolică liturgică: fazele succesive ale oficierei preotului, corespunzătoare pentru fiecare secvență din „filmul” patimilor, au , la rândul lor, câte o rugăciune adecvată pentru credincios.

A doua parte a miscelaneului-manuscris (pp. 41-80), se intitulează *O blagoslovenie sfântă și aprobată, pe mări și pe uscat, împotriva tuturor vrăjmașilor ce s-ar întâmpla omului în toate căile și totea cele, < I O I. > , întâi tipărită în Praga și este o culegere alcătuită din 11 rugăciuni (fragmente din Evanghelie, texte hagiografice etc.).*

Cât privește partea a treia (pp. 81-116), aceasta constă într-o *Pavăză duhovnicească împotriva truștelor și sufleteștilor primejdii, folosite de a să purta la sine totdeauna, în carea să află foarte puternice rugăciuni și blagoslovenii, parte dela Dzeu descoperite, parte de S.S. Părinți și de S. Biserică făcute și de Papa de Roma Urban al VIII -<lea> întărite. Spre mântuirea tuturor credincioșilor și mai ales a celor călători pe mare și pe uscat, ca prin această la sine purtată Pavăză de toată primejdia să fie păziți. Cum Lic. Ord. Can. Trev. ibidem A. 1747 impr.* Și aici, textele variază ca „gen”, de la fragmente de evanghelie, stihuri din psalmi, până la fragmente din cărți privind puterea apei și a banilor sfințiți⁸ sau a literelor cu caracter apotropaic.

Ultima parte a colliatului-manuscris, respectiv a patra și cea mai întinsă dintre ele (pp.117-170), reprezintă o *Straje duhovnicească întru carea neștine în tot ceasul poate alege alt patron. Custodia Angeli*, adică, după cum ne indică și subtitlul: *Straje duhovnicească dintru carea omul își poate alege pentru fiecare ceas, precum din zi așa și din noapte, osebit Patronu din Sfinții lui Dumnezeu pre carele el cu o rugăciune mică îl cheamă ca în vremea morții sale asemenea să stea, să-l strejuiască pentru ca să nu fie biruit de viclenoasele viclenii ale răului vrăjmaș*. De subliniat aici este faptul că ceea ce n-a reușit traducătorul să transfere din original în miscelaneul său sunt ilustrațiile ce figurau la fiecare „patron”, dar le-a marcat lipsa în text prin câte un pătrat gol.⁹

Restul colliatului, cu excepția tipăriturii *Alexandriei*, cuprinde texte adăugate după anul 1877, texte scrise în întregime cu caractere latine, după care urmează - cam un sfert din grosimea cărții - file goale, unele dintre acestea liniate cu restavul.

⁵ V. foto 2-3.

⁶ Să fie, oare, vorba de atunci recent-înființata Societate a legătorilor de la Sibiu?

⁷ V. anexa 1.

⁸ „Ex Libello De effectu Numismat<is> ,Sancti Bened. Fuldae impress. Anno 1677”.

⁹ Despre rolul ilustrațiilor în cărțile de rugăciuni, v. D. RADOSAV, *Sentimentul religios la români. O perspectivă istorică (sec. XVII-XX)*, Cluj-Napoca, 1997, p.110.

Nu vom întreprinde în continuare o analiză de conținut a rugăciunilor din acest miscelaneu, ci vom sublinia doar unele idei în marginea textelor însoțitoare fiecărei rugăciuni, a „precuvântărilor”, spre a putea situa tipologic fiecare rugăciune sau grup de rugăciuni, în funcție de finalitatea lor. De asemenea, vom încerca să stabilim locul acestui coligat în orizontul de așteptare al literaturii pioase și, la fel, să găsim o justificare opțiunii operate de traducător în raport cu restul producției de literatură pioasă. În această privință, este de subliniat sărăcia cărților de rugăciuni apărute în perioada 1821-1848, ceea ce explică necesitatea încă în epocă a copierii acestora și a traducerii lor. După un catalog al tipăriturilor de epocă¹⁰, pe intervalul 1821-1848 am găsit semnalate doar cinci culegeri de rugăciuni, toate apărute după 1843. Tot aici mai găsim semnalate traduceri de acest gen din nemțește¹¹. O pertinentă analiză - cantitativă și calitativă - a situației privind acest domeniu se află în ancheta asupra taxinomieii tipăriturilor și literaturii pioase, efectuată de Daniel Barbu în cartea sa *Scrisoare pe nisip*¹². Astfel, autorul constată că taxinomia cărților de devoțiune privată (recte a cărților de rugăciune aliturgică, de spiritualitate și de meditație religioasă) reprezintă doar un procent infim, procent explicat prin faptul că „Politica oficială de editare a cărții religioase nu a vizat conștiința individuală, durata interioară a subiectivității, rămasă în afara preocupărilor Bisericii, ocupată cel mult cu supravegherea comportamentelor colective.”¹³

De ce considerăm noi că nu este vorba de un coligat întâmplător? Conform criteriilor avute în operarea selecției, totul trădează propensiunea spre călătorie a lui Nicolae Lazăr: în jurul *Alexandriei* - călătoria prin excelență! - sunt grupate rugăciuni la Patimi (Calea Crucii - călătoria exemplară!), rugăciuni „valabile pe mare și pe uscat” și multe alte rugăciuni speciale, „de trebuință” sau „ad-hoc”¹⁴.

Lectura manuscrisului confirmă încă o dată faptul că tema centrală care unește toate textele este CĂLĂTORIA; rugăciunile cuprinse aici sunt cele concepute pentru apărarea - de dușmani, de rău, de satana - călătorilor implicați în comerțul pe mare sau pe uscat, iar fiind vorba de zona Sibiului, credem că autorul selecției acestor rugăciuni îi va fi avut în vedere și pe cei aflați în transhumanță.

De aceea, selecția operată de traducător în mulțimea culegerilor apusene de acest gen este făcută în raport cu „recomandarea”, deci, în funcție de specificitatea protectoare a rugăciunii, a actului RUGĂRII¹⁵. Se impun, astfel, câteva considerații privind puterea apotropaică a rugăciunilor cuprinse în acest coligat.

După „precuvântările” acestor rugăciuni, factorii care determină, potențează sau confirmă puterea lor apotropaică sunt:

¹⁰ D. IARCU, *Bibliografia chronologicală română sau catalog general de cărțile române imprimate de la adoptarea imprimeriei, diuimetate secolu XVI și până astăzi: 1550-1873*, Ed. a 2-a, București: Impr. Statului, 1873, XX, 164 p.

¹¹ Este vorba de cărturarul GAVRIIL MUNTEANU (1812-1869), născut în aceeași zonă cu N. Lazăr, amintit aici cu: *Meditații religioase, din nemțește*, Buzău, tom I, 1839; tom II, 1840.

¹² D. BARBU, *Scrisoare pe nisip. Timpul și privirea în civilizația românească a secolului al XVIII-lea*, București, 1996, p.64-66.

¹³ *Ibidem*, p. 66. Asupra fenomenului de îmbogățire a repertoriului de rugăciuni v. D. RADOSAV, *op. cit.*, p. 111-112).

¹⁴ Pentru o tipologie a rugăciunilor v. *Ibidem*, p. 81-83.

¹⁵ În acest sens, ne permitem să trimitem cititorul la un remarcabil studiu semnat de AL. OFRIM, *Protecție și vindecare - magia scrisului și a cărții*, în: *REF*, tom 43, nr. 1-2, p. 43-72).

- Emitentul (creatorul textului): „parte dela Dzeu descoperite, parte de S.S. Părinți și de S. Biserică făcute și de Papa de Roma Urban al VIII -<lea> întărite”, Sf. Duh, Iisus Hristos, diferiți sfinți sau ierarhi bisericești etc.
- Cui a fost trimisă (destinatarii speciali):

a) << Blagoslovenia Sf. Antonie. *Vezi crucea Domnului* ✠ , *fugiți protivnici. Leul din neamul lui Iuda au biruit rădăcina lui David. Alliluia.* O femeie, pe carea Sfântul Antonie foarte o iubea, era adese în ispită a să înneca. Iară odinioară fugând ia cătră râu ca să se înnece de deznădăjduire pentru păcatele cele mari, trecu pe la beserica Sfântului Antonie și strigă să-i dea iertare și deloc adormi și auzi un graiu zicând: „Cetește scrisoarea din poala ta și cu aceaia te vei mântui de ispită!” Iară când să pomeni, află cuvintele mai din sus în poală, le ceti și să mântui; dară fiindcă craiul Portugaliei i-au luat această ținută, își descrișă cuvinte<le> și le purta la sine și nu fu mai mult bântuită>> (mss. p. 94);

b) <<O arătare frumoasă carea o au descoperit Hristos celor trei muieri: Elisabeta, Brigita și Mehtildis, cu gura zis-au El>> (mss. p. 66);

- Cine a aprobat-o (autorizarea sau „întărirea” canonică; recte, scoaterea din apocrif) și locul special în care a fost găsită.
- Uneori este precizat gradul de valabilitate al unor rugăciuni (ca loc, timp și situație): <<Spre mântuirea tuturor credincioșilor și mai ales a celor călători pe mare și pe uscat, ca prin această la sine purtată Pavăză de toată primejdia să fie păziți>> (mss. p. 81);

Proba puterii apotropaice și verificarea în timp a acesteia este dată de vechimea specificată în preambulul sau „istorioara” rugăciunii:

<<Rugăciune folositoare de purtat la sine. Această rugăciune s-au aflat la anul 1540, în 14 iulie, pre S<fân>tul mormânt al Maicii Domnului. Cel ce să va ruga această rugăciune s-au pentru cine să va ruga, sa- cu evlavie o va purta la sine, acela nici odată nu va fi părăsit de Maica Domnului în lipsele sale.>> (mss. p. 100).

Mai sunt de remarcat aici și alte texte cu putere magică, cum ar fi:

<< **Litere înprotiva ciumei.** Arată episcopul de la Salamania, Franțisc Sorlarie, că la soborul de la Triest în anul 1547 au murit de ciumă preste 20 de episcopi și generali, atunci au sfătuit Patriarhul de Antiohia să poarte fiecare următoarele cuvinte la sine închinat de S. Patriarh al Ierusalimului Zaharia, ca un mijloc adevărat împotriva ciumei. Și după ce s-au făcut aceasta n-au mai murit nici unul și scriindu-să pe ușa casei, din acea casă n-au mai murit nice unul.

+ Z.+D.I.A.+B.I.Z.+S.A.B.+ZHG.F.+B.F.R.S.>> (p. 96).

Deci, relativ la varietatea lor, după cum concluzionează și D. Radosav în cartea amintită: „rugăciunile se reproduc într-o continuitate impresionantă, extraconfesional și extratemporal, ele fiind mărturia indeniabilă a constantelor religiei, a **interfeței duratei lungi a religiei**”.¹⁶

Evoluția criteriilor de selecție și a preferințelor cantitative în raport cu acest tip de texte (de la florilegiu la miscelaneu), cu respectarea aceluiași mod de utilizare - „purtată la sine” spre a putea servi ad-hoc - (de la amuletă/talisman la „biblioteca la purtător”), confirmă încă o dată adevărul că lectura religioasă model este miscelaneul¹⁷

¹⁶ D. RADOSAV, *op. cit.*, p. 81-83.

¹⁷ *Ibidem*, p. 64-68.

.De fapt, aproape întreg manuscrisul nostru este un „șirag” de amulete mai mici sau mai mari ca întindere.

În plan lingvistic, este frapant faptul că, deși prin conținut relevă o conduită devoțională de tip apusean/catolic, partea scrisă a coligatului, cea tradusă din nemțește, este exprimată într-un pur limbaj răsăritean ortodox. Se remarcă din capul locului frumusețea și acuratețea limbii românești cultivate de Nicolae Lazăr, o limbă nealterată încă de vreo influență latinistă. Prin varietatea compoziției lui, rezultată din „suplinirea” (imperativ lăuntric) unui gol existent în orizontul (“ortodox”?) de lectură pioasă, mai degrabă decât una pusă doar pe seama unui reflex al instrucției romano-catolice a autorului, acest coligat reprezintă, până la urmă, un posibil model de lectură și un spectru al lecturii cucernice private a timpului, cel puțin la nivelul elitelor sătești.

Dar, după cum anticipam în titlu, straniețea, insolitul coligatului constă și în varietatea fizică, dacă vreți, a acestuia: a) rugăciuni catolice *manuscrise*, b) cărți populare - *tipăritură* (*Alexandria*, ediția a IV-a de Sibiu, apărută fără copertă!- foarte apreciată în epocă) și c) multe *file goale* (partea virtuală a orizontului de așteptare al lecturii) - toate la un loc compactate într-o splendidă *legătură* de factură *ortodoxă*, prin ornamentație. Credem că misiunea noastră (profesională, științifică etc) a fost aceea ca prin cele de mai sus să fi demonstrat sau măcar să fi sesizat de faptul că, această „bibliotecă la purtător” este depozitarea unui complex de mentalități și sensibilități religioase și nu numai, rezultat al unor opțiuni de lectură cucernică privată la nivelul elitei rurale moderne, elită care „pendulează” (nu găsim un cuvânt mai potrivit) între o „confesionalitate” exterioară și un ecumenism interior - ca factori de echilibru sufletesc. Într-un cuvânt, întreg coligatul se instituie ca un excelent MODEL DE INTERFERENȚE ȘI CONFLUENȚE CULTURAL - SPIRITUALE, model caracteristic încă pentru timpul în care a fost conceput.

ANEXA. STRUCTURA COLIGATULUI:

1. **Modrul cuvios de a asculta dumnezeiasca litur<ghie>, folositoriu în privința amarălor patimi și morții Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos împreună cu adăogate Rugăciunile Dimineții și ale Serii, ... p./1-2/ + 170;**

- Rugăciunea dimineții...p.1

- Alta...p.2

- O mulțămită...p.4

- Comandare Sfintei Maicii Domnului D-zeu...p.5

- Rugăciune la Sfânta Liturghie. O rugăciune folositoare înainte de sfânta Liturghie...p.7

- Pășirea preotului către altariu/. *Hristos merge cu ucenicii săi către Grădina* /<Rugăciune...p. 8

- Preotul la poala altariului începe Sfânta Liturghie/ *Rugăciunea lui H<risto>s în Grădina*/Rugăciune...p.9

- Preotul zice *Confiteor* sau Mărturisirea/ *Ispovedania*/ *Hristos cade pre fața sa și asudă sânge*/ Rugăciune...p. 10

- Preotul sărută altariul/ *Hristos să vinde prin sărutarea Iudei*/ Rugăciune...p.11

- Preotul merge de partea de-a dreapta a Prestolului/ *Hristos să duce prins*/. Rugăciune...p.12

- Preotul cetește începutul Sfintei Liturghii/ *Hristos să întreabă în casa Annei și să lovește cu o palmă/* Rugăciune...p.13
- Preotul merge la mijloc înaintea Prestolului și zice: *Kirie leison/ Pre Hristos îl duc la Kaiafa și Petru să leapădă de El/* Rugăciune...p.14
- Preotul să întoarcă și zice: *Domnul cu voi!/ Hristos întorcându-să la Petru, acesta să pocăiește/* Rugăciune...p.15
- Preotul merge de laturea oltariului/ *Pre Hristos îl duc la Pilat/* Rugăciune...p.16
- Preotul merge la mijlocul altar<i>iului/ Pre Hristos îl duc la Irod/ Rugăciune...p. 17
- Preotul merge la cetirea Evangheliei/ *Pre H<risto>s batjocorindu-L, Îl duc iarăși la Pilat/* Rugăciune...p. 17
- Preotul descopere Potirul/ *Pre Hristos îl dezbracă de haine/* Rugăciune... p. 18
- Potirul să acopere/ *Hristos să încoronează/* Rugăciune...p.19
- Preotul își spală degetele/ *Pilat își spală mâinile și zice: Eu sânt nevinovat/* Rugăciune... p. 20
- Preotul zice Prefația/ *Hristos să judecă spre moarte/* Rugăciune...p.21
- Preotul pomenește pre cei vii/ *Ducerea crucii lui Is./* Rugăciune...p.21
- Preotul ține mâna preste potir/ *Veronica dă lui Hs. măhram<a>./* Rugăciune...p. 22
- Preotul face cruce preste jertfă/ *Hristos să pironeste pre cruce/* Rugăciune...p.23
- Preotul rădică azima în sus/ *Hristos să ridică ținut cu crucea în sus/* Rugăciune...p.23
- Preotul ridică păharul în sus/ *Din ranele lui Hristos curge sfântul sânge/* Rugăciune...p.24
- Preotul pomenește pre cei răposați/ *Hristos să roagă de pre cruce pentr<u>neanul omen<esc>/* Rugăciune ... p.25
- Preotul își bate pieptul./ *Întoarcerea la pocăință de pre cruce/* Rugăciune...p.25
- Preotul zice Tatăl nostru/ *Șapte cuvinte de pre cruce ale lui Hs./* Rugăciune...p.26
- Preotul frânge azima în două părți/ *Hristos moare pre cruce/* Rugăciune...p. 27
- Preotul aruncă o parte de azimă în Potir/ *Sufletul lui Hs. merge în Purgatoriul* Rugăciune...p. 28
- Preotul își bate pieptul și zice: *Mielul lui Dumnezeu ș.a./ Mulți la răstignirea lui Hristos să căiesc de păcate/* Rugăciune...p. 29
- Preotul să cuminecă/ *Hristos să înmormântă/* Rugăciune...p. 29
- Preotul să spală/ *Hs. se unge cu mir/* Rugăciune...p. 30
- Preotul zicea rugăciunea de după cuminec. / *Hristos să scoală din Morți/* Rugăciune...p. 31
- Preotul zice: *Domnul cu voi./ Hristos să arată ucenicilor/* Rugăciune...p 31
- Preotul zice: *Collectas./ Hrs. umblă 40 de zile cu ucenicii/* Rugăciune...p. 32
- Preotul zice cel<e> din urmă: *Pace tuturor. /Hrsts să înalță la ceriul* Rugăciune...p.33
- Preotul dă sfânta b<i>necuvântare/ *Trimiterea Sfântul Duh/* Rugăciune...p. 33
- RUGĂCIUNE DE SEARĂ ... p. 34
- Când pornești la culcare ... p. 37

2. O blagoslovenie sfântă și aprobată, pe mări și pe uscat, împotriva tuturor vrăjmașilor ce s-ar întâmpla omului în toate căile și totea cele, I O I. , întâi tipărită în Praga ... p. 41

- Aceasta e scrisoarea carea au trimis-o Papa Leon fratelui său Carol...p.41
- Evangelia S. Ioan. cap. I... p. 47
- Acum urmează Sfânta Blagoslovenie a lui Dumnezeu/ *Crucea lui Hristos să fie*

la mine (n.n.) ...p. 49

- Următoarele șapte cuvinte carele au zis dragul nostru Domn Is. Hs. pre Sfânta Cruce...p. 55

- O rugăciune frumoasă despre dulcele nume a lui Isus...p. 62
- O blagoslovenie frumoasă când pornești undeva, pentru aceea să numești zioa; cercatu-s-au împotriva oamenilor răi...p. 64

- O arătare frumoasă carea o au descoperit Hristos celor trei muieri: Elisabeta, Brigita și Mehtildis, cu gura zis-au El... p. 66

- Această închinăciune are 800 de ani iertare. Din Lițeu...p. 70

-<<Rugăciune...p. 75

- Aceaste sf<i>nte cuvinte sânt trimise însuși de la Dzeu Papei Leon și Papa Leon le-au trimis fratelui său înprotiva vrăjmașilor săi cu acea puteare sfințite ca cela ce va ceti cu evlavie sau le va asculta, acela dobândește iertare 20 de zile și nu-i poate strica nimica. Rugăciune...p. 76

- Această Epistolie s-au aflat într-o mănăstire din Țeara Britanii, unde au fost trimis<ă> Domnul Hristos. Visul Maicii Domnului...p. 78

- Săvârșit...p. 80

3. Pavază duhovnicească împotriva trupeștilor și sufleteștilor primejdii, folositoare de a să purta la sine totdeauna, în carea să află foarte puternice rugăciuni și blagoslovenii, parte dela Dzeu descoperite, parte de S.S. Părinți și de S. Biserică făcute și de Papa de Roma Urban al VIII -<lea> întărite. Spre mântuirea tuturor credincioșilor și mai ales a celor călători pe mare și pe uscat, ca prin această la sine purtată Pavază de toată primejdia să fie păziți. Cum Lic. Ord. Can. Trev. ibidem A. 1747 impr ... p. 81

- *Evangelia S. Ioan Evang.* Această Evanghelie e foarte puternică împotriva viforelor, a duhurilor și a tuturor primejdiilor, când o va purta neștine la sine și în primejdii să va ruga cu evlavie... p. 82

- *Chemarea numelor lui Dzeu.* Aceste următoare cuvinte rugăciuni și blagoslovenii așa sânt de puternice cât cine le va purta la sine aceluia nu-i va putea strica trupului nici o vrăjitorie sau meșteșug drăcesc. Carea Papa Urban al Optălea în General Capitulul Capuținilor la Roma, în anul 1636 au aprobat-o... p. 83

- Rugăciune puternică înprotiva tuturor duhurilor, vrăjitoriilor și a viforelor, aprobată de Papa Urban al optălea. *Cuvântul trup s-au făcut*...p. 87

- Stihuri din psalmi. Aceste stihuri așa sânt de puternice, cât satana nu le poate suferi, ci trebuie să fugă de acela carele le zice cu evlavie, cum s-au mai spus. *Să se scoale D-zeu și să se risipească vrăjmașii Lui*... p. 88

- O blagoslovenie puternică în primejdie și afară de ea, de folos a să zice. *Dulcele și veselul nume al Domnului nostru Is. IHS Hs*...p. 91

- Blagoslovenia Maicii Domnului preste Apostoli...p. 92

- Blagoslo<venia> Sfântului Franțisc... p. 93
- Blagoslovenia S-tui Vințanț. Pre bolnavi mânilor-și vor pune și bine le va fi...p.93
- Blagoslovenia Sf. Antonie. *Vezi crucea Domnului □, fugiți protivnici. Leul din neamul lui Iuda au biruit rădăcina lui David. Alliluia.* O femeie, pe carea Sfântul Antonie foarte o iubea, era adese în ispită a să înnece. Iară odinioară fugând ia cătră râu ca să se înnece de deznădăjduire pentru păcatele cele mari, trecu pe la beserica Sfântului Antonie și strigă să-i dea iertare și deloc adormi și auzi un graiu zicând: „Cetește scrisoarea din poala ta și cu aceia te vei mântui de ispită!” Iară când să pomeni, află cuvintele mai din sus în poală, le ceti și să mântui; dară fiindcă craiul Portugaliei i-au luat această țidulă, își descrișă cuvinte<le> și le purta la sine și nu fu mai mult băntuită...p. 94
- Blagoslovenia S-lui Ufalo... p. 95
- Blagoslovenia Bisericii Catolice. *Blagoslovenia Atotputernicului Dzeu Tatăl, fiul și Duhul Sfânt să pogoare preste tine și să rămâie pururea la tine. Amin...*p. 95
- Numele Sfinților 3 Crai. Cel ce va purta aceste nume la sine acela va fi apărat de bo<a>la mare/: a Mării:/. *Sfinte Gaspar, S. Melchior, S. Valtazar, o! Sfinților trei crai rugați-vă pentru mine ca să fiu apărat de boala mare, amin...* p. 96
- Către Sfântul Donat. Următoarele cuvinte purtate la sine și zise în vreme de vifor sânt un mijloc puternic împotriva trăznetului.*Roagă-te pentru noi o, sfinte Donate Mucenice, ca să fim apărați de fulger, de trăznet și de vifor, amin...* p. 96
- Litere înprotiva ciumei. Arată episcopul de la Salamania, Franțisc Sorlarie, că la soborul de la Triest în anul 1547 au murit de ciumă preste 20 de episcopi și generali, atunci au sfătuit Patriarhul de Antiohia să poarte fiecare următoarele cuvinte la sine închinat de S. Patriarh al Ierusalimului Zaharia, ca un mijloc adevărat împotriva ciumei. Și după ce s-au făcut aceasta n-au mai murit nici unul și scriindu-să pe ușa casei, din acea casă n-au mai murit nice unul: + Z. + D.I.A. + B.I.Z. + .S.A.B. + ZHG.F. + B.F.R. ... p. 96
- O comândare puternică. Această rugăciune s-au descoperit din ceriu dela D<u>hul Sf<ân>t, Sf. Augustin. Cel ce o va purta la sine și o va zice cu evlavie, nu va peri într'acea zi în apă și în foc, nici în război drept, nici va muri cu moarte fără de vreme... p. 97
- Rugăciune folositoare de purtat la sine. Această rugăciune s-au aflat la anul 1540, în 14 iulie, pre S<fân>tul mormânt al Maicii Domnului. Cel ce să va ruga această rugăciune s-au pentru cine să va ruga, sau cu evlavie o va purta la sine, acela nici odată nu va fi părăsit de Maica Domnului în lipsele sale...p. 100
- Rugăciune împotriva truștilor și sufleteștilor vrăjmași. Această rugăciune așa putere mare are în sine cât mai că e cu neputință a să întâmpla aceluia într'u acea zi carele o va zice cu evlavie, vreo nenorocire împotriva mântuirii sufletului său...p.107
- Comândare către Maica Domnului, aprobată de Papa Urban al optălea...p.112
- Iertarea prin apa sfințită, dată de Papa și Mucenicul Alexandru întâiul în anul D<om>n<u>lui 122...p. 113
- Puterea banilor sfințiți. Ex Libello *De effectu Numismat.* Sancti Bened. Fuldae impress. Anno 1677...p. 115

4. Straje duhovnicească întru carea neștine în tot ceasul poate alege alt patron. Custodia Angeli. Straje duhovnicească dintru carea omul își poate alege pentru fiecare ceas, precum din zi așa și din noapte, osebit Patronu din Sfinții lui Dumnezeu pre carele

- el cu o rugăciune mică îl cheamă ca în vremea morții sale asemenea să stea, să-l strejuiască pentru ca să nu fie biruit de viclenoasele viclenii ale răului vrăjmaș... p. 117
- Dela un ceas până la doo din zi să mă strejuiască Sfântul Arhanghel Mihail. Rugăciune... p. 119
 - Dela 2 ceas din zi să mă strejuiască, până la trei, Sfântul Ioann Botezătorul/ Rugăciune/...p. 121
 - De la 3 ceasuri din zi până la patru să mă strejuiască Sfântul Iacob cel Mare./Rugăciune/...p. 123
 - De la 4 ceasuri din zi până la cinci să mă strejuiască S. Apostol și Evanghelist Mateiu./ Rugăciune/...p. 125
 - De la 5 ceasuri din zi până la 6 să mă strejuiască Sfântul Andreiu./ Rugăciune/...p. 126
 - De la 6 ceasuri din zi până la șapte să mă strejuiască Sfântul Ulric. Rugăciune...p 128
 - De la 7 ceasuri din zi până la 8 să mă strejuiască Sfântul Georgie. Rugăciune...p. 130
 - De la 8 ceasuri din zi până la 9 să mă strejuiască Sfântul Ignatie. Rugăciune....p. 132
 - De la 9 ceasuri din zi până la 10 să mă strejuiască sfântul Benedict. Rugăciune...p. 133
 - De la 10 ceasuri din zi până la 11 să mă strejuiască Sfântul Sebastian. Rugăciune...p. 135
 - De la 11 ceasuri din zi până la 12 să mă strejuiască sfântul Franțisc. Rugăciune....p. 136
 - De la 12 ceasuri din zi până unul să mă strejuiască Sfântul Augustin. Rugăciune...p. 139
 - De la 1 ceas din noapte până la doo să mă strejuiască Sfântul Dominic. Rugăciune...p. 141
 - De la 2 ceasuri din noapte până la 3 să mă strejuiască S. Iosif. Rugăciune...p.142
 - De la 3 ceasuri din noapte până la 4 să mă strejuiască S. Bernard. Rugăciune...p. 144
 - De la 4 ceasuri din noapte până la 5 să mă strejuiască S. Ecaterina. Rugăciune...p. 146
 - De la 5 ceasuri din noapte până la 6 să mă strejuiască S. Varvara. Rugăciune...p. 147
 - De la 6 până la 7 din noapte să mă strejuiască S. Ursula. Rugăciune....p. 149
 - De la 7 ceasuri din noapte până la 8 să mă strejuiască S. Volfgang. Rugăciune...p. 151
 - De la 8 ceasuri din noapte până la 9 să mă strejuiască S. Nicolae. Rugăciune...p. 152
 - De la 9 ceasuri din noapte până la 10 să mă strejuiască S. Elisabeta. Rugăciune...p. 154
 - De la 10 ceasuri din noapte până la 11 să mă strejuiască S. Anna. Rugăciune...p. 156
 - De la 11 până la 12 ceasuri din noapte să mă strejuiască S. Magdalena Maria. Rugăciune...p. 157

- De la 12 până la 1 ceas din noapte să mă strejuiască S. Terezia. Rugăciune...p.159
- Zilele întru care să face pomenirea acestor patroni...p. 161
- Adevărata căire și pocăință a omului păcătos. De Părintele Marcu Avianu, Predicatorul S. cin al Capușinilor așezată...p. 163
- Blagoslovenie... p. 168
- Isus. Maria. *Blagoslovească-Te Domnul și te apere*...p. 169
- Apoi să se zică întru cinstea neprihănitei Maria trei Tatăl nostru și trei Născătoare de Dumnezeu. Și celor cinci rane ale răstignitului Mântuitoriu, cinci Tatăl nostru și cinci Născătoare de Dzeu. Laudă lui Dumnezeu și Fecioarei Mariei Maicii Sale...p. 170

Tradusă din nemțește de Nicol. Lazar Pârvul. profesor.
Rășinar în 6 7-brie 1845.

5. Istoria lui Alexandru acum a patru oare tipărită...p./1-4/ + 204
6. Anu<l> 1877 octombrie 16. Epistolie'a Domnului nostru Isus Hristos ...f.2^{r+v}
7. Lipsă f.3- 14
8. Visul Maici<i> Domnului... f. 15-16
9. Filele 18-25: goale;
10. Procuvântare. Aceasta Rugăciune s-au aflatu la santulu Mormântu a preasantei Născătoare de Dumnedieu și pururea Vergurei Mariei...f. 26-27.

Fig. 1. Coperta 1. Figură de domnitor rugându-se (în medalion)

Fig. 2. Coperta 2. „Maica Domnului cu pruncul” (în medalion)

Fig. 3. Ultima pag. a mss. cu semnătura olografă a traducătorului/
Pag. de titlu: *Istoria lui Alexandru...* < Sibiu >, 1842

AN UNWONTED COLLIGATUM FROM SIBIU AREA (*THE RELIGIONS MISCELLANY* FROM 1845 BELONGING TO NICOLAE LAZAR PÂRVUL FROM RĂȘINARI & ALEXANDRU'S HISTORY, SIBIU, 1842) AND OPTIONS OF TIME DEVOUT PRIVATE LECTURE

Summary

The author presents a special colligatum (nr. inv. 13.775, The Library of Zalău country History and Art Museum) made of an manuscript part - represented through a chain of 4 books of catholic prayers translated from German in the year 1845. The catholic prayer books were translated into Romanian in a very clear and beautiful orthodox language by teacher and priest Nicolae Lazăr Pârvul (1813-1888), bound together with other few texts and about 50 white pages, around a edition of „Alexandru's History” (Sibiu, 1842).

Through its variate structure both spiritually (*pious* western literature and *secular* folk literature) as well as physically: a) *hand written* catholic prayers; b) folk books - *printed work* „Alexăndria”, the 4th edition from Sibiu, that appeared without cover!) and c) many *white pages* (the virtual part of lecture's waiting horizon) - all these gathered under an excellent epoch *bind* (judging after its design, in an *orthodox* manner) this colligatum being in fact a „carrying library” containing a complex of religions mentalities and sensibilities.

As a result of different options that were taken at modern rural elite level (an elite that worked as a pendulum between an extern confession and an inner ecumenicism as factors of soul hold) the present patrimony piece represents a model of cultural and spiritual influences and confluence, as well as a real spectrum of time's devout private lectures (Vormärz period).